

#NÓXOGAMOSNACASA, recursos lúdico-educativos para un confinamento en familia

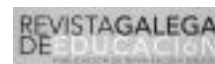
Javier Rico-Díaz

javier.rico.diaz@usc.es

José Eugenio Rodríguez-Fernández

Profesores da área de Didáctica da Expresión Corporal da Facultade de Ciencias da Educación (Universidade de Santiago de Compostela)

Alumnado de 3º curso do Grao en Mestre/a en Educación Infantil (Materia de Didáctica da Expresión e Comunicación Corporal)

ISSN: 1132-8932

Páx. 36-39

INTRODUCCIÓN

Por terceiro ano consecutivo e, nestes dous últimos cursos ao abeiro da Convocatoria de proxectos de innovación educativa en Aprendizaxe-Servizo (ApS) da Universidade de Santiago de Compostela (USC), desenvolveuse o "Proxecto EXCORAS: aprendizaxe experiencial a través do movemento na Educación Infantil (EI)". A metodoloxía ApS está gañando cada vez máis peso no ámbito universitario, especialmente nas Facultades de Educación, polas posibilidades que ofrece de vivenciar a aplicabilidade na práctica do coñecemento e das experiencias que se van adquirindo na facultade (Sotellino, Mella, & Rodríguez-Fernández, 2019).

Esta iniciativa levouse a cabo co alumnado das materias de Motricidade Infantil (1º semestre) e de Didáctica da Expresión e Comunicación Corporal (2º semestre), ámbalas dúas de 3º curso

do Grao en Mestre/a de EI da Facultade de Ciencias da Educación da USC e nas que cobra protagonismo a Aprendizaxe Experiencial, entendida como o "proceso polo que se crea o coñecemento a través da comprensión e transformación da experiencia" (Kolb, 1984, p. 38). Neste caso, esas experiencias desenvolvéronse na Asociación ArcosTilos (Teo) e no Centro Sociocultural de Laraño (Rede de centros socioculturais do Concello de Santiago de Compostela), con máis dunha vintena de nenas e nenos de 3 a 6 anos, idades que comprende o segundo ciclo da EI.

Tíñanse previstas actividades ata mediados de maio pero ao decretarse o 12 de marzo a Emerxencia Sanitaria en Galicia con motivo do COVID-19, suspendéronse tanto a docencia presencial na universidade e nos centros educativos como as actividades extraescolares. Ante esta situación, o profesor

da materia de Didáctica da Expresión e Comunicación Corporal e o alumnado acordaron que había que continuar coa planificación prevista, adaptándose á situación de confinamento. Xurdiu así a idea de xerar un banco de recursos online para publicar vídeos con algunhas das actividades previstas adaptadas para desenvolver no contexto familiar en tempos de confinamento, dando lugar á canle de Youtube #NÓXOGAMOSNACASA.

CONTEXTO DO CENTRO E DA EXPERIENCIA

Esta experiencia ubícase en dous contextos diferentes: a Facultade de Ciencias da Educación (tanto presencial como virtual), onde se forma académicamente o alumnado e, como non, o contexto familiar, espazo onde realmente se implementou #NÓXOGAMOSNACASA. Nada tería sentido sen a participación de nenos e nenas xunto coas súas familias.

Cabe mencionar, neste sentido, o importante papel que xoga a Asociación ArcosTilos e o Centro sociocultural de Laraño na proposta, xa que eles foron a principal motivación para o arranque deste proxecto, xerando no alumnado esa inqueda por dar resposta á programación de actividades planificadas e poder desenvolverlas cos nenos e nenas cos que se iniciou o ApS. A partir de aí, o contexto expandiuse a todos aqueles fogares nos que as familias quixesen dar cabida a esta iniciativa.

OBXECTIVOS DA EXPERIENCIA

En liña co determinado no artigo 4 do Decreto 330/2009, do 4 de xuño, polo que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia, no que se sinala que a educación infantil debe contribuir a desenvolver nas ne-

nas e nenos unha serie de capacidades que lles permitan, entre outros aspectos, “coñecer o seu propio corpo, observar e explorar o seu contorno familiar, sentir o xesto, o movemento e o ritmo como recursos para a expresión e a comunicación ou achegarse ao uso das tecnoloxías da información e da comunicación” (p. 10.774), deseñouse esta experiencia e coa que se pretendía:

- Dar continuidade ao Proxecto Excoras coa Asociación ArcosTilos e do Centro Sociocultural de Laraño, achegándolles recursos online.
- Xerar un banco de recursos lúdico-educativos online, para as familias con nenos e nenas, particularmente da etapa de EI, en torno á Expresión e Comunicación Corporal.
- Incentivar a aprendizaxe experiencial e a innovación educativa entre o alumnado universi-

tario ante unha situación difícil, inesperada e descoñecida.

- Aproveitar a potencialidade das Tecnoloxías da Información e da Comunicación para achegar recursos lúdico-educativos ás familias.

METODOLOXÍA

Cando se definiu #NÓSXOGAMOSNACASA, establecéronse unha serie de pautas que deberían guiar o proceso:

- Diseñar actividades que tivesen unha compoñente lúdico-educativa, mantendo a esencia do contido da materia de Didáctica da Expresión e Comunicación Corporal (movemento, xestos, expresión facial, postura corporal e combinar a comunicación verbal e non verbal), incluíndo tamén outros contidos transversais e favorecendo a globalización das aprendizaxes.
- Pensar en propostas lúdicas que se puidesen desenvolver

cun número reducido de persoas e incluso individualmente, e adaptadas a diferentes grupos de idade.

- Propoñer actividades que non precisasen material ou, de ser este necesario, que o puidésemos atopar facilmente en calquera vivenda.
- Todos os vídeos deberían ter a mesma estrutura, para facilitar a súa comprensión e que se puidesen fiar uns con outros.
- Partir sempre do xogo como vehículo xerador de aprendizaxe (Arufe, 2020), a través do cal, sobre todo os nenos e nenas, experimentasen con actividades prazenteiras e enriquecedoras.
- Respecto á xestión da canle, debíase cumprir con todos os requirimentos de copyright e no caso de ter que utilizar música de autor, solicitar autorización para o seu uso nos vídeos (solicitáronse 3 autorizacións: Orquestra Panorama, Grupo Bomba e Ariel de Cuba, todas elas concedidas).

FORMULACIÓN E DESENVOLVEMENTO DA PROPOSTA

Desde o día 26 de marzo, cada xoves ás 13:00 horas, tiña lugar unha videoconferencia a través da plataforma da USC, para debater sobre o proceso de deseño e implementación da proposta. Entre xoves e xoves, desenvólvese o traballo individual e de cada un dos 12 grupos de traballo nos que se dividiu o alumnado.

Respecto ás TICs, utilizáronse multitude de aplicacións para videoconferencias e xestión de arquivos (Skype, Microsoft Teams e Google Drive), así como diferentes aplicacións para a edición de vídeos e, por suposto, a plataforma Youtube. Os vídeos graváronse con cámaras e teléfonos móbiles.

Na táboa 1, preséntanse un cronograma detallado dos fitos máis relevantes.

Táboa 1. Cronograma do proxecto

Día/mes	Tarefa
26.03	Sesión expositiva por videoconferencia na que se acordou a creación da canle e a metodoloxía de traballo.
27.03	Elaboración do modelo de táboa para a descrición de cada unha das 41 actividades a publicar na canle. Establécense 15 días de prazo para revisar contidos, dinámicas e cumprimentalas todas.
09.04	Videoconferencia do equipo de traballo para revisión das actividades remitidas a fin de evitar duplicidades, confirmar que se trataran os contidos máis relevantes da materia, que estivesen adaptadas aos obxectivos da proposta, etc.
16.04	Videoconferencia do equipo de traballo, na que se definiu o formato dos vídeos, estrutura, duración estimada, linguaxe a utilizar, presentación de cada alumna/o e dos materiais, etc. Acordouse tamén a elaboración dun vídeo de presentación no que saísen o alumnado e o profesor da materia.
23.04	Videoconferencia do equipo de traballo para revisión dos vídeos elaborados e creación da canle de Youtube.
25.04	Carga de vídeos en Youtube e creación das listas de reprodución por temáticas e tipo de contidos.
26.04	Campaña de difusión da canle a través de whatsapp, email (ArcosTilos, Laraño, centros educativos de prácticum do alumnado da materia, familiares, amizades, etc.); entrevista en Radio Negreira de dúas alumnas; creación dunha páxina en facebook para promocionar a canle.
30.04	Videoconferencia conxunta do equipo de traballo para definir axustes na canle e determinar a estratexia de comunicación do proxecto.
04.05	Remisión de nota de prensa do proxecto aos medios de comunicación a través do Servizo de Comunicación da USC, que se publicou tamén na web da Universidade (https://www.usc.gal/gl/xornal/novas/usc-achega-recursos-educativos-balde-lina-pequenos-casa).
05.05	Proposta de publicación do proxecto na Revista Galega de Educación (RGE).
07.05	Videoconferencia conxunta do equipo de traballo para a valoración do proxecto e organización do traballo de cara á elaboración do artigo na RGE.
04.06	Ata esta data traballo colaborativo a través de Google Drive e grupo de whatsapp para a elaboración do artigo.
05.06	Remisión do artigo á RGE.

PRINCIPAIS RESULTADOS

Na táboa 2 resúmense os principais resultados cuantitativos do programa.

Táboa 2. Principais resultados do proxecto

Indicador	
Alumado universitario participante no proxecto	44
Actividades publicadas na canle (algún vídeo entre varias alumnas)	41
Vídeos de apoio (persoeiros famosos: actrices, cantantes, deportistas, humoristas) publicados na canle	15
Visualizacións do conxunto de vídeos da canle #NÓSXOGAMOSNACASA (a data 01.06)	14.967
Subscritores da canle #NÓSXOGAMOSNACASA (a data 01.06)	250
“Gústame” na páxina de facebook do proxecto	365

VALORACIÓNS E REFLEXIÓNS SOBRE A PROPOSTA

Na táboa 3 recóllese un resumo coas principais valoracións e reflexións sobre o proxecto:

Táboa 3. Valoracións do proxecto

Perfil	Valoración
Alumado da materia	Iniciativa que motivou o alumnado a afrontar novos retos ante situacións adversas e descoñecidas. Favoreceu o traballo en equipo, o manexo de novos recursos educativos relacionados coas TICs, na maioría dos casos apenas explorados. Foi quen de buscar solucións creativas para cumprir os compromisos adquiridos e para mellorar a situación do confinamento de nenos, nenas e familias. Promoveuse o desenvolvemento da aprendizaxe situacional e do aprender facendo. As TICs, ben utilizadas, son un medio increíble para multiplicar o efecto de calquera iniciativa, obtendo un feedback directo. Destaca a gran repercusión que tivo #NÓSXOGAMOSNACASA, o que fixo que a motivación e interese por este tipo de iniciativas aumentase exponencialmente, de cara a novas propostas. Cando xurdiu a idea, activáronse o pensamento creativo e as habilidades para a resolución de problemas.
Profesor da materia	Foi fantástica a experiencia para que o alumnado experimentase a importancia da creatividade, do esforzo, do traballo en equipo e do aproveitamento dos recursos que teñamos ao noso alcance (TICs, material reciclado, fontes de información, etc.), en situacións adversas. Así mesmo, constatouse a importancia de adaptarse ao contexto para que as propostas que se formulen sexan efectivas, eficaces e eficientes. Cabe resaltar o excepcional equipo creado, a dinámica de traballo compartida por todas e por todos e tamén as múltiples vías de recepción de feedback sobre a iniciativa (entre os membros do equipo, a través dos datos xerados polas TICs utilizadas, por parte da Asociación ArcosTilos e do Centro Sociocultural de Laraño, familiares do propio equipo de traballo, comentarios por redes sociais, etc.)
Asociación ArcosTilos e Centro Sociocultural de Laraño	Destacan o mérito da iniciativa por xerar recursos que, como neste caso, poñen en valor o xogo en familia, incidindo na importancia de compartir tempo xuntos, algo que en moitas ocasións, apenas acontece. Salientan a implicación do alumnado da USC, adaptándose a un contexto virtual, descoñecido e complexo para moitas/os. Esta proposta foi moi útil difundindo a canle a través das redes sociais para achegarlles aos nenos e nenas e ás súas familias recursos no período de confinamento. Poñen en valor tamén o importante papel que o alumnado universitario pode xogar na sociedade mentres se forman na facultade.

PERSPECTIVAS ABERTAS A PARTIR DA EXPERIENCIA REALIZADA

A maioría das persoas que conformaron o equipo de traballo deste proxecto non tiveran experiencias previas sobre un proxecto colaborativo desta envergadura e, en ningún caso, unha iniciativa desenvolvida integramente de xeito non presencial. Esta proposta, desenvolvida en apenas 6 semanas, é unha mostra de que as futuras e futuros docentes de Educación Infantil poden asumir innumera-

bles retos sobre contextos novos e, a priori, en moitos casos, descoñecidos.

Do mesmo xeito, a situación xerada pola COVID-19 debe facernos reflexionar sobre a necesidade de traballar con anticipación. Neste sentido, a formación permanente do profesorado desde a súa etapa universitaria é determinante para aventurar novos contextos, novas situacións e novos retos. Asemade, o uso de novos recursos como as TICs pon de relevo que poden ser grandes aliados no proceso de

ensino-aprendizaxe, cun uso responsable, en todo caso. ■

REFERENCIAS

- ARUFE, V. (2020). ¿Cómo debe ser el trabajo de Educación Física en Educación Infantil?, *Retos: Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 37, 588-596. <https://recyt.fecyt.es/index.php/retos/article/view/74177/45764>
- Decreto 330/2009, do 4 de xuño, polo que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia. *Diario Oficial de Galicia*, núm. 121, do 23 de xuño de 2009.
- KOLB, D. (1984). *Experiential Learning: Experience as the source of Learning and Development*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- SOTELINO, A., MELLA, I., & RODRIGUEZ-FERNÁNDEZ, J. E. (2019). Aprendizaje-servicio y desarrollo de la expresión corporal en la formación del profesorado de educación infantil. *Publicaciones*, 49 (4), 199-218. doi:10.30827/publicaciones.v49i4.11736.